

Г. О. Шамборовський,
д. е. н., доцент, професор кафедри міжнародних економічних відносин,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8558-150X>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.9.15

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС

G. Shamborovskyi,
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of the Department
of the International Economic Relations, Ivan Franko National University of Lviv

CHALLENGES AND PROSPECTS OF THE CROSS-BORDER COOPERATION OF UKRAINE AND THE EU

У статті досліджено сучасний стан та можливості розвитку транскордонної співпраці між Україною та Європейським Союзом. Виділено ключові аспекти співпраці: економічне партнерство, політичну взаємодію та соціокультурні взаємозв'язки. Розглянуто сучасні наукові дослідження та публікації щодо транскордонної співпраці України та ЄС. В статті розглянуто теоретико-методологічні засади транскордонного співробітництва, особливості транскордонного співробітництва України та ЄС, основні проблеми розвитку транскордонного співробітництва, шляхи досягнення цілей та вирішення завдань транскордонного співробітництва, перспективи розвитку транскордонного співробітництва України та ЄС. Наголошено, що транскордонне співробітництво має значний потенціал для розвитку прикордонних регіонів України та ЄС. Визначено, що удосконалення та інтенсифікація проектів транскордонного співробітництва уможливорює інфраструктурну модернізацію та соціально-культурне зближення наших держав, відтак забезпечує і поглиблює інтеграцію нашої держави до ЄС.

The article analyzes the current state and possibilities of developing cross-border cooperation between Ukraine and the European Union. The key aspects of cooperation are highlighted: economic partnership, political interaction, and socio-cultural relationships. Modern scientific research and publications on cross-border cooperation between Ukraine and the EU are considered. The article examines the theoretical and methodological principles of cross-border cooperation, the peculiarities of cross-border cooperation between Ukraine and the EU, the main problems of the development of cross-border cooperation, ways of achieving the goals and solving the tasks of cross-border cooperation, prospects for the development of cross-border cooperation of Ukraine and the EU. It was emphasized that cross-border cooperation has significant potential for the development of the border regions of Ukraine and the EU. It was determined that the improvement and intensification of cross-border cooperation projects make an infrastructural modernization and socio-cultural rapprochement of our states possible, thereby ensuring and strengthening the integration of our state into the EU.

Cross-border cooperation is an important tool for the development of the border regions of Ukraine and the EU. Solving the problems hindering its development requires joint efforts of Ukraine and the EU. Prospects for further research in this direction include studying the impact of cross-border cooperation on the development of regional economies and socio-cultural relationships on both sides of the borders, especially in the context of russian military aggression.

The analysis of processed data and concepts provides an understanding of the dynamics, issues, and prospects of cross-border cooperation between Ukraine and the EU. The practical implementation of cross-border programs through the implementation of project applications is an important task for state authorities, territorial communities, public organizations, and private

initiatives both in Ukraine and in the EU. Participants of cross-border programs from the EU can support Ukrainian partners in the development of democracy and civil society to bring Ukraine closer to EU standards.

Ключові слова: транскордонна співпраця, Європейський Союз, економічне партнерство, політична взаємодія, соціокультурні зв'язки, інтеграція, держави-партнери, російсько-українська війна.

Key words: cross-border cooperation, the European Union, economic partnership, political interaction, socio-cultural relations, partner's states, russian-ukrainian war.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Програми транскордонної співпраці (ТКС) — один із головних інструментів підтримки з боку ЄС прикордонних регіонів країн-сусідів. ЄС забезпечує фінансування прикордонних регіонів у межах Європейського інструменту сусідства та політики країн Східного партнерства. Виділені кошти повинні сприяти подоланню спільних викликів та проблем, пов'язаних з проживанням людей, перетином кордонів, товарів, послуг, працівників гуманітарними та екологічними чинниками.

Водночас для значної частини держав — не членів ЄС, до яких належить Україна, ТКС з ЄС, в нових умовах, є надзвичайно важливим та дієвим механізмом практичного залучення українських регіонів до процесу європейської економічної інтеграції. Питання вступу України в ЄС є пріоритетним для нашої держави, в якому роль ТКС є вагомим у досягненні поставленої мети.

Проблема транскордонної співпраці між Україною та ЄС є актуальною у контексті поглиблення євроінтеграційних процесів України та посилення взаємодії з європейськими державами. Забезпечення ефективної транскордонної співпраці має стратегічне значення для розвитку економіки, політики та соціокультурних зв'язків обох сторін.

Наукові дослідження цієї проблематики підкреслюють значення ефективної транскордонної співпраці для забезпечення сталого розвитку регіонів. Проте, існують певні виклики, такі як бюрократичні перешкоди, різниця у рівнях розвитку та відмінність законодавства, які заслуговують уваги та розв'язання. Вирішення цих проблем потребує спільних зусиль України та ЄС, особливо в умовах війни, яка вкрай негативно впливає на політико-економічну взаємодію та соціокультурні відносини нашої держави та сусідніх держав — членів ЄС.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематиці транскордонного співробітництва в українській науковій літературі присвячено багато праць відомих вітчизняних вчених, зокрема С. М. Писаренко, М. З. Мальського, С. І. Максименко, Н. А. Мікули, З. С. Варналія, І. В. Студеннікова, Н. В. Волкової, Ю. Р. Лемко та ін.

Серед закордонних вчених, які досліджують питання, пов'язане з транскордонною співпрацею, доцільно виокремити: П. Хамуска, А. Вільямса, Т. Мітзе, Б. Ненабера. Велику увагу цій темі приділили європейські науковці Г.-М. Чуді, М. Віллерс, А. Нордхем, зокрема під час доповідей та дискусій у межах засідань Конгресу місцевих і регіональних органів влади в Європі.

Дослідженням міжрегіонального та транскордонного співробітництва в Україні займаються фахівці

Відділення Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України (м. Ужгород), Інституту регіональних досліджень НАН України (м. Львів), Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ (м. Одеса) та інші.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є проаналізувати сучасний стан транскордонної співпраці між Україною та ЄС, визначити проблеми, що перешкоджають ефективній взаємодії держав-партнерів, та запропонувати шляхи їхнього вирішення.

Для досягнення мети статті встановлено такі завдання:

- проаналізувати теоретико-методологічні засади транскордонного співробітництва;
- дослідити сучасний стан транскордонного співробітництва України та ЄС;
- виокремити основні проблеми розвитку транскордонного співробітництва;
- запропонувати шляхи досягнення ефективності транскордонного співробітництва;
- визначити перспективи розвитку транскордонного співробітництва України та ЄС.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Транскордонне співробітництво — це добровільне співробітництво між двома або більше державами, яке здійснюється на прикордонних територіях з метою спільного вирішення проблем та розвитку спільних територій та інтересів [4, с. 8].

Політико-правова основа транскордонного співробітництва між Україною та ЄС розвивається з середини 1990-х років [2]. За цей час було досягнуто значних успіхів у цій сфері. Згідно до Закону України "Про транскордонне співробітництво" суб'єкти ТКС мають наступні форми:

Шляхом застосування цих інституційних форм європейська політика транскордонного співробітництва впливає на процеси у суміжних регіонах держав-членів ЄС та прикордонних територіях сусідніх держав, зокрема в Україні.

ТКС допомагає згуртуванню європейських територіальних громад, які історично поєднані, мають схожі побут, менталітет, традиції, родинні зв'язки, дружні та професійні відносини, розділяють загальні інтереси у сучасних реаліях. Україна межує з чотирма країнами — членами ЄС (Польща, Угорщина, Словаччина, Румунія) та кандидатом на вступ — Молдовою. Завдяки ТКС процес європейської інтеграції нашої держави набуває послідовності та практичної реалізації.

Рис. 1. Форми транскордонного співробітництва

Джерело: сформовано на основі [1].

Таблиця 1. Бюджети програм ТКС України та держав — членів ЄС у програмних періодах 2014—2020 та 2021—2023 рр.

Роки	Програма	Загальний бюджет програми (млн євро)
2014-2020	ENI CBC Програма ТКС «Україна-Польща-Білорусь»	201,386
2021-2027	Interreg VI-A NEXT Програма ТКС «Україна-Польща»	236
2014-2020	ENI CBC «Україна-Румунія»	78,04
2021-2027	Interreg VI-A NEXT «Україна-Румунія»	75,584
2014-2020	ENI CBC «Україна-Угорщина-Словаччина-Румунія»	67
2021-2027	Interreg VI-A NEXT «Україна-Угорщина-Словаччина-Румунія»	66
2014-2020	ENI CBC «Басейн Чорного моря»	54
2021-2027	Interreg VI-B NEXT «Басейн Чорного моря»	94,46
2021-2027	Interreg «Дунайська регіональна програма»	274,578

Джерело: складено на основі [10].

Внаслідок інтенсифікації інтеграційних процесів у 2000-х роках, ТКС ЄС вступило в активну стадію впровадження проектної діяльності завдяки значному зниженню внутрішніх державних кордонів у межах ЄС і стало засобом успішного втілення спільної концепції вирівнювання, гармонізації регіонального розвитку, принципу субсидіарності, децентралізації влади тощо, а в ширшому розумінні — розбудови цілісної "Європи регіонів". Разом з тим, на нових зовнішніх кордонах ЄС, ТКС виступило як дієвий інструмент формування в ЄС смуги добросусідства та інтенсивного розвитку зв'язків європейської спільноти з усіма прикордонними державами.

Транскордонне співробітництво постійно розвивається та удосконалюється. Невід'ємними чинниками, що сприяють цьому процесу, є наявність шенгенської угоди, спільний внутрішній ринок та спільна валюта, а також поява численних нових транскордонних проектів, розвиток транскордонних територій [5].

Транскордонне співробітництво сприяє розвитку регіонів, які внаслідок віддалення від центрів прийняття рішень, зазнають певних економічних та соціальних втрат. Більш інтегровані рівні транскордонного співробітництва сприяють гармонійному територіальному розвитку, утримуючи найбільш кваліфікованих осіб, які в іншому випадку — мігрували б до економічно привабливіших національних центрів, зазвичай розташованих далеко від кордону [9].

Зокрема, Н. Волкова наголошує, що ТКС в ЄС розглядається як перспективний інструмент прискорення роз-

витку периферійних територій, що розташовані на кордонах національних держав та звертає увагу, що серед позитивних рис у розвитку ТКС в Україні може стати закінчення реформи територіальної організації влади й органів місцевого самоврядування, оскільки об'єднані громади зможуть самостійно розпоряджатися своїми фінансами [1].

Розвиток та зміни в євроінтеграційному курсі України свідчать про те, що транскордонне співробітництво

стає одним із ключових напрямків у втіленні інтеграційної стратегії як на регіональному, так і національному рівнях. Цей аспект займає визначальне місце у формуванні нової системи взаємин зі сусідніми державами, що виникає і функціонує в контексті розвитку та функціонування транскордонного співробітництва. Така система нових взаємовідносин вимагає від України адаптації та виконання законодавства до вимог ЄС і залучення до транскордонних програм ЄС.

На сучасному етапі співпраці, Європейська Комісія ухвалила п'ять програм Interreg NEXT за участю 10 держав-членів ЄС та України на суму 746,5 млн євро на 2021—2027 роки. Це фінансування спрямоване не транскордонне і транснаціональне співробітництво, підтримку "зеленого переходу", систем охорони здоров'я та освіти, розвитку інфраструктури перетину кордонів тощо.

Частину коштів, наприкінці 2022 р., Європейською Комісією було перерозподілено із програм транскордонного співробітництва з росією та білоруссю, зокрема 135 млн євро, які спочатку було призначено на фінансування програм Interreg NEXT з росією та білоруссю на 2021—2027 рр., спрямували на виконання програм ТКС ЄС з Україною та Молдовою [10].

Розглянемо бюджети програм ТКС ЄС учасницею яких є Україна у двох програмних періодах (табл. 1).

Дані табл. 1 проявляють тенденції та зміни у співпраці між державами. Зокрема, обсяги фінансування ТКС держав-партнерів залишаються сталими з незначним скороченням з Угорщиною, Румунією та Словаччиною. З іншого боку, спостерігається доволі значне зростання фінансування програм ТКС між Україною та Польщею у новому програмному періоді 2021—2027. Польща відіграє провідну роль серед інших держав-партнерів як за обсягом ТКС, так і за кількістю програм. Зміни в обсягах пов'язані з різними чинниками, такими як зміни у політичних умовах, економічній ситуації або стратегічних пріоритетах кожної з держав-партнерів, але найбільший негативний вплив спричинило російське військове вторгнення, яке суттєво ускладнило саму основу транскордонної співпраці — вільний перетин кордонів і соціальне згуртування ЄС та України.

Транскордонна співпраця ЄС та України зазнає низки перешкод, пов'язаних з інфраструктурними, правовими та інституційними, економічними, фінансовими, соціальними та фізичними питаннями, найважливішими з яких, окрім фінансових, є ті, що стосуються адміністративно-правового характеру, інституційної та соціокультурної сфери. Крім того, реалізація проектів, що фінансуються з європейських структурних фондів, пов'язана з проблемами, серед яких невідповідність розміру коштів

потребам, а також відсутність відповідних ноу-хау щодо процедур та інші адміністративні та правові бар'єри.

До основних проблем розвитку транскордонного співробітництва України та ЄС належать: недостатня нормативна та інституційна база, відсутність чіткої стратегії розвитку транскордонного співробітництва, недостатнє фінансування, обмеження перетину кордонів, комунікаційні та культурні бар'єри.

Для вирішення цих та інших проблем розвитку ТКС України та ЄС необхідно вдосконалити нормативну та інституційну базу, у розділах відповідальності і моніторингу виконання проектів ТКС, оновити стратегію розвитку транскордонного співробітництва із залученням широкого кола фахівців, політиків, підприємців, збільшити фінансування транскордонних проектів за рахунок власних коштів територіальних громад та громадських організацій, спростити процедури перетину кордону, підтримувати вивчення мови та культури держав-партнерів.

Оцінюючи перспективи розвитку транскордонного співробітництва ЄС та України, зазначимо, що російська агресія проти України, яка розпочалася 24 лютого 2022 року і триває до нині, є, з одного боку, серйозним викликом через триваючі бойові дії — однак, з іншого боку, оскільки загрожує також нашим сусідам, створює можливості для активізації партнерських відносин і формування нових напрямків і завдань.

Така співпраця буде корисною не лише у наданні гуманітарної допомоги, але здатна зробити значний внесок у післявоєнну відбудову нашої держави. Важливу роль у цьому процесі можуть відіграти європейські організації європейських міст і регіонів, у тому числі ті, що беруть участь у Європейському альянсі міст і регіонів за відновлення України [3].

Підсумовуючи викладений матеріал, наголосимо, що нині пріоритетами та завданнями транскордонної співпраці України та ЄС є:

- налагодження та активізація соціальних, економічних та культурних зв'язків з європейськими структурами, інституціями та організаціями;
- гармонізація законодавства України у галузі транскордонної співпраці, відповідно до європейських норм і стандартів;
- діяльність щодо поліпшення організаційно-правової бази, а також інституційного забезпечення ТКС;
- удосконалення механізму та інструментів державного фінансування програм і проектів ТКС та діяльності євро регіонів;
- розробка фахових проектів у галузі ТКС, забезпечення успішного подання у відповідні структури ЄС та міжнародні фінансові установи;
- формування команд та інституцій проектного менеджменту задля підготовки та подання заявок до конкурсних відборів програм ТКС ЄС;
- забезпечення цифровізації процесів проектування та моніторингу ТКС України та ЄС.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

В цей важкий для нашої держави і народу час, транскордонна співпраця між ЄС та Україною створює додатковий ресурс для зміцнення соціально-економічного ста-

новища регіонів та адміністративної спроможності українських місцевих органів влади, шляхом навчання, запозичення досвіду та співпраці з європейськими партнерами.

Зазначимо, що пріоритетними напрямками розвитку транскордонної співпраці в Україні повинні стати охорона навколишнього середовища; розвиток туристичного бізнесу; розбудова транспортної, комунікаційної та прикордонної інфраструктури; створення спільних підприємств з метою підтримки пріоритетних галузей економіки та забезпечення додаткових робочих місць; посилення корпоративних взаємозв'язків у наукоємних галузях; наукова співпраця в напрямі розробки інноваційних технологій видобутку корисних копалин; розвиток малого та середнього бізнесу; підвищення продуктивності сільськогосподарського виробництва.

Транскордонне співробітництво є важливим інструментом розвитку прикордонних регіонів України та ЄС. Вирішення проблем, що стримують його розвиток, потребує спільних зусиль України та ЄС. Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі включають вивчення впливу транскордонної співпраці на розвиток регіональних економік та соціокультурних взаємозв'язків по обидва боки кордонів, особливо в умовах російської військової агресії.

Аналіз опрацьованих даних і понять забезпечує розуміння динаміку, проблеми та перспективи транскордонного співробітництва України та ЄС. Практичне втілення транскордонних програм через реалізацію проектних заявок є важливим завданням для державних органів влади, територіальних громад, громадських організацій та приватних ініціатив як в Україні, так і в ЄС. Учасники транскордонних програм з ЄС здатні підтримати українських партнерів у розвитку демократії і громадянського суспільства з метою наближення України до стандартів ЄС.

Література:

1. Волкова Н. Транскордонне співробітництво України з країнами ЄС в умовах російсько-української війни. Економіка та суспільство. 2023. №48. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-52> (дата звернення: 20.04.2024).
2. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між транскордонними общинами або властями. Ліга: Закон. 1993. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU80K15U> (дата звернення: 20.04.2024).
3. Європейський альянс міст та регіонів для відбудови України. Європейський комітет регіонів. 2022. URL: <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/Concept-%20ukrainian.pdf> (дата звернення: 20.04.2024).
4. Євчак Ю.Б., Зарді А., Лазур Я.В., Очкаї Д., Санченко А.Є., Сошников А.О., Устименко В.А., Фетько Ю.І. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики. Київ, 2020. 152 с. URL: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/Posibnuk_TKS.pdf (дата звернення: 20.04.2024).
5. Лемко Ю. Р. Європейське об'єднання територіального співробітництва як інструмент розвитку транскордонної співпраці. Вісник НТУУ "КПІ". Політологія. Соціологія. Право. 2021. 1(49).
6. Основна інформація про Програму Interreg NEXT Польща — Україна 2021—2027. Спільний Секретаріат Програми Interreg NEXT Польща — Україна 2021—2027.

Варшава. 2024. URL: https://pl-ua.eu/files/uploads/pages_en/pbu2021-2027/prezentacje%20o%20programie/PL-UA%2021-27%20podst.%20info_ukr.pdf (дата звернення: 20.04.2024).

7. Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021—2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів. 2021. № 416. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2021-p#Text> (дата звернення: 20.04.2024).

8. Про транскордонне співробітництво: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 45. ст. 499. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text> (дата звернення: 20.04.2024).

9. Chamusca P. Territorial Cooperation and Cross-Border Development: The Portuguese Dynamics. *Journals Social Sciences*. 2024. 13 (2). URL: <https://doi.org/10.3390/socsci13020108> (дата звернення: 20.04.2024).

10. EU NEIGHBOURS EAST. 2022. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/latest-news/yes-vydilyt-ponad-530-mln-yevro-na-transkordonne-spirovbitnyctvo-z-ukrayinoyu-ta-moldovoyu/> (дата звернення: 20.04.2024).

11. Evaluation of the Impact of the Cross-border Cooperation Programme Poland-Belarus-Ukraine: Final Report. ECORYS. Warsaw. 2024. URL: https://pl-ua.eu/files/uploads/pages_en/Ewaluacja%2014-20/Raport_PBU_EN.pdf (дата звернення: 20.04.2024).

12. Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine Interreg NEXT Programme. Ministry of Foreign Affairs and Trade of Hungary. Budapest. 2024. URL: <https://huskroua-cbc.eu/about/uskroua-2021-2027> (дата звернення: 20.04.2024).

13. Interreg Danube Transnational Programme. Interact. Bucharest. Hungary. 2024. URL: <https://interreg.eu/programme/interreg-danube-transnational-programme/> (дата звернення: 20.04.2024).

14. Interreg VI-A NEXT Romania-Ukraine Programme: Evaluation Plan. Ministry of Development. Bucharest. Romania. 2024. URL: https://ro-ua.net/images/Evaluation_Plan_ROMDROUA_2021-2027_approved_MC.pdf (дата звернення: 20.04.2024).

15. Interreg VI-B NEXT Black Sea Basin Programme. Ministry of Development. Bucharest. Hungary. 2024. URL: <https://blacksea-cbc.net/interreg-next-bsb-2021-2027> (дата звернення: 20.04.2024).

References:

1. Volkova, N. (2023), "Cross-border cooperation of Ukraine with EU countries in the conditions of the Russian-Ukrainian war", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 48, available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-52>. (Accessed: 20 Apr 2024).

2. Liga: Zakon (1993), "European framework convention on cross-border cooperation between cross-border municipalities or authorities", available at: <https://ips.ligazakon.net/document/MU80K15U> (Accessed: 20 Apr 2024).

3. European Committee of the Regions (2022), "European Alliance of Cities and Regions for the Reconstruction of Ukraine", available at: <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/Concept-%20ukrainian.pdf> (Accessed: 20 Apr 2024).

4. Yevchak, Yu.B., Zardi, A., Lazur, Ya.V., Ochkaï, D., Sanchenko, A.Ye., Soshnykov, A.O., and Ustymenko, V.A. and Fet'ko, Yu.I. (2020), *Transkordonne spivrobitnytstvo: pravovi osnovy ta uspishni praktyky* [Cross-border cooperation: legal foundations and successful practices], Kyiv, Ukraine, available at: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/Posibnuk_TKS.pdf (Accessed: 20 Apr 2024).

5. Lemko, Yu. (2021), "The European Union of Territorial Cooperation as a tool for the development of cross-border cooperation", *Visnyk NTUU "KPI". Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo*, vol. 1(49).

6. Joint Secretariat Interreg NEXT Poland — Ukraine 2021-2027 (2024), "Basic information about the Interreg NEXT Program Poland — Ukraine 2021-2027", Warsaw, Poland, available at: https://pl-ua.eu/files/uploads/pages_en/pbu2021-2027/prezentacje%20o%20programie/PL-UA%2021-27%20podst.%20info_ukr.pdf (Accessed: 20 Apr 2024).

7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), "On the approval of the State program for the development of cross-border cooperation for 2021—2027", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2021-p#Text> (Accessed: 20 Apr 2024).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine "On cross-border cooperation", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text> (Accessed: 20 Apr 2024).

9. Chamusca, P. (2024), "Territorial Cooperation and Cross-Border Development: The Portuguese Dynamics", *Journals Social Sciences*, vol. 13(2), available at: <https://doi.org/10.3390/socsci13020108> (Accessed: 20 Apr 2024).

10. EU NEIGHBOURS EAST (2022), "The EU will allocate more than 530 million euros for cross-border cooperation with Ukraine and Moldova", available at: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/latest-news/yes-vydilyt-ponad-530-mln-yevro-na-transkordonne-spirovbitnyctvo-z-ukrayinoyu-ta-moldovoyu/> (Accessed: 20 Apr 2024).

11. ECORYS (2024), "Evaluation of the Impact of the Cross-border Cooperation Programme Poland-Belarus-Ukraine: Final Report", Warsaw, Poland, available at: https://pl-ua.eu/files/uploads/pages_en/Ewaluacja%2014-20/Raport_PBU_EN.pdf (Accessed: 20 Apr 2024).

12. Ministry of Foreign Affairs and Trade of Hungary (2024), Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine Interreg NEXT Programme, Budapest, Hungary, available at: <https://huskroua-cbc.eu/about/uskroua-2021-2027> (Accessed: 20 Apr 2024).

13. Interact (2024), Interreg Danube Transnational Programme, Bucharest, Hungary, available at: <https://interreg.eu/programme/interreg-danube-transnational-programme/> (Accessed: 20 Apr 2024).

14. Ministry of Development (2024), Interreg VI-A NEXT Romania-Ukraine Programme: Evaluation Plan, Bucharest, Romania, available at: https://ro-ua.net/images/Evaluation_Plan_ROMDROUA_2021-2027_approved_MC.pdf (Accessed: 20 Apr 2024).

15. Ministry of Development (2024), Interreg VI-B NEXT Black Sea Basin Programme, Bucharest, available at: <https://blacksea-cbc.net/interreg-next-bsb-2021-2027> (Accessed: 20 Apr 2024).

Стаття надійшла до редакції 22.04.2024 р.